

EEN MERKWAARDIG HERTENGEWEL

Bijgaande foto betreft het gewei van een hert van Noesa Baroeng, het Natuurmonument gelegen ten Zuiden van Djember.

De drager van dezen hoofdtooi werd begin Nov. 1940, door den opperhoutvester van Djember, Ir J. VAN OMME, stervend in een ravijn aangetroffen. Het dier was blijkbaar ziek, want toen het zeer langzaam langs een steilen rotswand liep, stortte het plotseling naar beneden; men vond het, oogen-schijnlijk ongedeerd, op den bodem van het ravijn liggen, doch alle pogingen om het weer op de been te helpen faalden, zoodat het ter plaatse afge-maakt moest worden. Het bleek toen, dat men te doen had met een groot, oud hert, dat echter zeer vermagerd was en vol zat met groote teken (tjap laks) en ander ongedierte, dat helaas niet verzameld werd. In het scrotum en in een der liezen zaten een paar oude, etterende wonden.

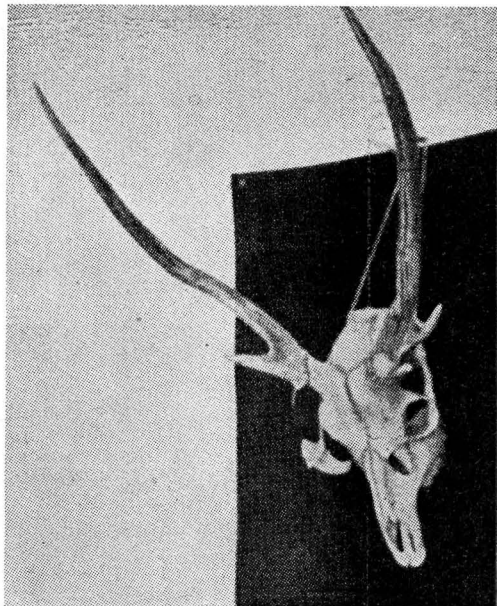

Fig. „Pendel“-gewei van een hert
foto v. d. schr. uit Djember.

Zooals wel uit de foto blijkt, droeg dit groote hert een armzalig geweitje, hetgeen wel toegeschreven zal moeten worden aan de slechte conditie waarin het dier verkeerde, alsook aan de ernstige verwonding der genitalia. Bij nadere beschouwing van de foto, zal men aan den rechterstang een klein hoorntje zien hangen. Dit hoorntje is, zooals mij later gebleken is, aan de verkeerde stang gebonden; het zat namelijk in de kop-huid onder de linker stang.

Het is zeer jammer, dat men ten tijde van de vondst niet over een fototoestel beschikte, want we hebben hier te doen met een zoogenaamde „pendel“, waarover men in de Europeesche literatuur nadere bijzonderheden kan vinden. Het onderhavige hoorntje zat dus in de huid, vlak boven het linkeroog, en het was in zooverre een „onvolkomen“ pendel, dat het niet, zoo als bij uitgesproken pendels het geval is, aan een dunne huidstreng voor het oog bengelde, doch meer een zeer beweegijken knobbel vormde.

Het lijkt mogelijk, met een redelijke kans van waarschijnlijkheid, het ontstaan van deze „pendel“ te reconstrueeren. Aan den linkerstang ontbreekt nl. de primaire roos; deze stang blijkt min of meer direct op den rozenstok te zitten, de (secundaire) roos is uiterst rudimentair.

Men kan zich nu voorstellen dat dit hert in zijn jeugd, ten tijde dat het juist een (nieuw) geweitje opzette, aan den linkerstang een ernstige verwonding heeft opgelopen (b.v. bij een val op de karang) en dat hierbij het nog met bast bedekte stangetje met roos en al is afgebroken, doch in de huid is blijven zitten. Het is daarna geleidelijk in de huid een weinig naar beneden gezakt en daar blijven zitten, waarna het met den typisch fluweelachtigen huidvorm is overgroeid, die alle „pendels“ kenmerkt.

De coincidentie, dat aan den linkerstang de primaire roos ontbreekt en dat de, en dit geval door een hoorntje veroorzaakte pendel, zich tusschen de basis van den linkerstang en het linkeroog bevond, laat moeilijk ruimte voor een andere verklaring van dit geval.

Tenslotte moge worden opgemerkt, dat de herten van Noesa Baroeng, waarschijnlijk door de aldaar voorkomende abnormale voedselverhoudingen (er komt op dit eiland practisch geen gras of alang² voor), over het algemeen zeer slechte hoofdtooien opzetten. Komen hierbij dan nog verwon-dingen van de geslachtsdeelen en een algemeene slechte conditie, dan krijgt men een uitermate slechte geweivorming, zooals hierboven beschreven.

Buitenzorg, Jan. '41.

F. J. APPELMAN.

Noot van de Redactie — Dank zij de vrijgevigheid van Ir APPELMAN is ook deze merkwaardige schedel in het bezit gekomen van het Zoölogisch Museum, waar hij, tezamen met andere afwijkende trofeeën, hopenlijk spoedig tentoongesteld zal kunnen worden.